

IVN EELDE-PATERSWOLDE & VRIES
STEENUILENWERK GROEP VOOR
VRIES/DONDEREN/YDE/WINDE/BUNNE/
PEIZE/EELDE/PATERSWOLDE

beleef de natuur!

Coördinatoren:

Ronand Valstar (Vries) : 0620150223/kolenva1@ziggo.nl

Roel Rijskamp (Eelde-Paterswolde: 0653980312/roel.rijskamp@gmail.com

Volg ons op Twitter : @steenuilen

Verder : websites van IVNEelde-Paterswolde.nl/Steenuilenwerkgroep en
IVNVries.nl/Steenuilenwerkgroep

NIEUWSBRIEF 10 jaargang 6, november 2023

Voorwoord

De Werkgroep is ook dit jaar weer volop aan de bak geweest. Nieuwe kasten werden geplaatst in en rond Altena om zo uitbreiding van de broedterritoria van uit Peize en omgeving te stimuleren. Nieuwe vrijwilligers uit Altena zorgden voor plaatsing en de subwerkgroep Peize begeleidde en informeerde. In het vroege voorjaar werd weer geïnventariseerd op geluid en in mei werden kasten gecontroleerd. Lees verder wat de vrijwilligers allemaal hebben beleefd.

Een goed broedseizoen!?

Afgelopen broedseizoen zijn er naar waarschijnlijkheid in ons werkgebied 17 jongen uitgevlogen. Misschien nog wel meer waar we geen zicht op hebben en dat is een goed broedresultaat. Het zwaartepunt van de broedgevallen ligt in Donderen, maar ook in Peize zijn twee gevallen bekend. Van alle jongen zijn er 13 geringd door onze vaste ringer Rinus Dillerop. Als u naar de titel kijkt van dit stukje staat er ook een vraagteken achter. Want 17 jongen is weliswaar het hoogste aantal in jaren, het zegt nog niet alles. Als namelijk de overleving van de jongen in het eerste jaar heel laag is levert het nog geen nieuwe broedparen op. Hopelijk geven de ringgegevens meer inzicht in de overleving.

Variatie

Om te zorgen dat de kans op overleving van de jongen groter wordt kunnen we (erfeigenaren en vrijwilligers) een bijdrage leveren aan de omgeving van het broedgeval en het gehele gebied. Als erfeigenaar kunt u fors bijdragen. Door bijvoorbeeld uw erf “rommelig” te houden en een deel van het gras wat hoger laten zodat er meer variatie ontstaat. Ook kunt u uw snoeiafval als een takkenril opstapelen. Dat is een goede schuilplek voor muizen en die kunnen weer als voedsel dienen. Een stapel hout vlak bij een nestkast is ook een uitkomst zowel voor de muizen en als schuilplek voor pas uitgevlogen jongen. Vraag onze vrijwilligers om advies. We denken graag mee

De behoeftes vanuit de steenuil zijn kort samen te vatten als VVV: Voedsel, Veiligheid en Voortplanting.

Bij het ophangen van nestkasten, probeert de werkgroep hiermee dan ook rekening te houden.

Op de Streeplijst van de erfwijzer Steenuil ([Streeplijst_2011.pdf \(steenuil.nl\)](https://www.steenuil.nl)), vindt u items m.b.t. het gewenste “bestaanzekeerheidsniveau ” van de steenuil op de 200 meter rondom de nestkast. Deze streeplijst staat ook achterin deze Nieuwsbrief afgedrukt.

Uitdaging:

Zoek de overeenkomsten en verschillen tussen de leefomgeving bij u en het onderstaand plaatje aan de hand van de onderstaande items van deze checklist. En mocht u in de gelegenheid zijn om ook nog de ontbrekende items te realiseren, dan zal de steenuil u daar zeer erkentelijk voor zijn.

Ronald Pauw

Verslag Bunne-Winde

Helaas hebben we ondanks een aantal waarnemingen van roepende steenuilen in aanpalende gebieden het afgelopen seizoen geen broedgeval aangetroffen in de regio Bunne/Winde. Dit najaar wordt er wel regelmatig een steenuiltje gezien (en gehoord) in een boomgaard op een boerenerf in Winde. Wij zijn klaar om weer steenuiltjes te ontvangen.

Roel Rijkskamp

Broedgevallen in Peize

Het is altijd even afwachten in januari bij de ronde die we doen om te kijken of we contact kunnen leggen met de steenuilen. Krijgen we wel of niet reactie op de door ons afgespeelde geluiden. Bij een positief contactgeluid betekent het immers een mogelijk broedgeval. Deze keer is één respons zeker, aan de Rietweg. Zoals al enkele jaren een “zekerheidje”.

Bij de kastcontrole op broedgevallen, begin mei, verwachten we dan ook een broedgeval aan de Rietweg. Bingo. Klopt. Maar verrassend genoeg zit er ook een broedgeval aan de Boerlaan. Dit keer op een minder bekende locatie. Dat betekent de bezitter van de steenuilenkast met raad en daad bijstaan, om de kans op uitbroeden zo groot mogelijk te maken. Concreet is één van de maatregelen gaas om de boom, aan de bovenkant iets opstaand, zodat eekhoorns de eieren niet kunnen roven. Dat is in 2023 een dure les geweest, toen twee broedgevallen beroofd werden van hun eieren door eekhoorns!

Begin juni is het dan zover dat de jongen aan de Boerlaan geringd kunnen worden. Onder toezien oog van de bewoner, aanwezige belangstellenden en de lokale pers worden de jongen zorgvuldig geringd. Weer een succesje in de taaie strijd om deze bedreigde diersoort een duwtje in de rug te geven.

Op naar het volgend beschermingsjaar, met hopelijk nog betere resultaten.

Ger Brink

Waar zijn de steenuilen van Eelde en Bunne gebleven?

Het was voor onze werkgroep een jaar waar we met spanning naar uitkeken. Kasten op orde, enthousiaste eigenaren en een gebied dat op veel locaties voldeed aan de voorwaarden om een gunstig leefgebied voor de kleinste telg uit de uilenfamilie te zijn.

We begonnen de activiteiten met het laten horen van de roep van de steenuil, hopen op een reactie van de echte. Heel in de verte kregen we respons. Er is een theorie dat de uil juist niet reageert om zo ‘onzichtbaar’ te blijven voor de concurrent, mogelijk zorgden onze fluoriderende vestjes voor een afschrik-effect.

De volgende fase was het bezoeken van de kasten in het voorjaar en tegelijkertijd bij de omwonenden navraag doen of ze iets hadden gehoord of gezien.

De kerkuil werd geregeld waargenomen, meestal geen uitnodiging voor de kleinste. Natuurlijk troffen we in verschillende kasten de nodige gasten aan, daar waar steenuilen van een eenvoudige inrichting houden is het huishouden van de spreeuw een waar pakhuis. Meerdere kasten waren tot de nok gevuld. In tegenstelling tot vorig jaar dit keer geen steenmarters als krakers aangetroffen. Toch was er een broedgeval in ons gebied, in de buurt van de Noordstukkendrift hebben we drie jonge steenuilen gezien. Of ze in een kast zijn grootgebracht of elders hebben we niet kunnen vaststellen. De meeste kasten zijn voorbereid voor een nieuw seizoen. Het komend jaar willen we

nog eens kritisch kijken naar de plaatsing van de kasten, met een aantal eigenaren hebben we afgesproken om de kasten te verplaatsen, niet alleen om de steenuil tegemoet te komen maar ook om het werk voor ons wat te verlichten. Gebleken is dat er geen noodzaak is om de kasten hoog te plaatsen. We kunnen dan met een kortere en lichtere ladder het veld in.

We danken alle eigenaren voor hun gastvrijheid, de vele kopjes koffie en de mooie verhalen.

Komend seizoen gaan we weer goedgemutst op pad en ondertussen genieten wij mee van het succes van de collega's in Peize en Donderen.

Jos Grootveld

Wist je datjes

* De populatie steenuilen in Nederland sinds de eeuwwisseling stabiel is en zelfs iets stijgt? Dat komt mede door het gebruik van de speciale nestkasten waarin het grootste deel broedt.

*De eieren van steenuilen wit zijn? Ze hoeven niet gecamoufleerd te zijn omdat steenuilen in een holte (of tegenwoordig een kast) broeden.

*Er een steenuil is aangetroffen tijdens de najaars schoonmaak van een kast die in 2022 in Hijken is geringd? Vermoedelijk gaat het om een vrouwtje, die trekken wat verder weg dan mannetjes om inteelt te voorkomen. Dus er komt af en toe vers genetisch materiaal in onze regio.

*Er ook een door ons als jong geringde uil is aangetroffen bij Zevenhuizen?

*Er een rapport is verschenen over 50 jaar reproductie van steenuilen in Nederland? Sinds de eeuwwisseling is de populatie stabiel. Er is wel een verschil in broedsucces tussen kleigronden en zandgronden. Dat komt omdat zandgronden een ander (beter?) voedselaanbod hebben.

*We op 27 maart een lezing over steenuilen houden op de ALV van IVN Eelde-Paterswolde?

RR

Een mooi Steenuilen jaar in Donderen.

Eerst even niet in Donderen beginnen want de stilte in Yde, wat steenuilen betreft, lijkt niet helemaal stil te zijn. We hebben een paar meldingen van inwoners gekregen, die oor hebben voor steenuilen, dat ze toch iets steenuilachtigs gehoord hebben. Gezien zijn ze nog niet, maar geen hoop hebben dat ze ooit terugkeren in Yde is daarmee wel uitgegroeid tot een hoopje op hun komst. Op de grens tussen Vries en Donderen vertoeven ze wel, niet in de nestkasten maar mogelijk wel onder dak ergens in een schuur. Ze worden gehoord en soms gezien.

Midden in Donderen was het bij het luisteren, in de late wintermaanden van 2023, een lust voor het oor. Op wel vijf verschillende plaatsen riepen de mannetjesuilen, en hoogstwaarschijnlijk ook een vrouwtjes uil, terug op de roep die we via een steenuilen-app afspeelden. Even ter herinnering: op de app laten we, in de buurt van de nestkasten, steeds 3 keer 10 kreten van het mannetje horen.

Tussen iedere 10 keer zit een minuut stilte om een eventuele terugroep te horen. Komt er na 3 keer 10 geen reactie dan kan er van uitgegaan worden dat er zich geen steenuil in de buurt bevindt.

Met dit onderzoek kunnen we al vroeg constateren of er zich steenuilen bevinden en waar een mannetjes uil een territorium heeft waar een vrouwtje, geroepen door het mannetje, op af komt. Dat wil nog niet altijd zeggen dat er ook daadwerkelijk gebroed gaat worden maar de kans is er.

In Donderen is één kast altijd bezet en er worden ook altijd eieren gelegd. Zo ook dit jaar. Bij het voorzichtig kijken in de kast zagen we vijf eitjes in het nest liggen met een ouderuiltje dat absoluut niet van plan was zich te laten verjagen. De ervaring met steenuilen is dat het geen schade oplevert aan het broedsel of het humeur van de ouders als er in de nestkast gekeken wordt. Zo min mogelijk, maar met als doel de grootte van broedsels en het uiteindelijk uitvliegen van jongen met elkaar te kunnen vergelijken en de groei of krimp van het aantal steenuilen te kunnen volgen. Als we ergens een nieuwe kast plaatsen kijken we vanzelfsprekend naar de plaats waar de kast komt te hangen. Zijn er voldoende voedselmogelijkheden, geen open water in de buurt verstopplekjes etc. Bij één van de nieuw geplaatste kasten had de nestkasthouder al melding gemaakt van uilenrumoer. Een kansje dus op een broedsel. Een kans met een gouden randje zo bleek want er lagen eveneens vijf eieren in. Tien nieuwe uiltjes zou een geweldig resultaat zijn voor onze gevederde vrienden maar zoals dat in het vrije leven vaak gaat, lukt niet altijd alles, ook niet als we er zo veel mogelijk aan doen om een helpend handje uit te steken. Een paar keer hebben we uit de nestkast gevallen uiltjes weer teruggezet. Dat hoeft in principe niet want het gebeurt regelmatig dat jonge uilen, in die fase 'takkelingen' genoemd, het nest verlaten. Ze lopen vaak tegen de stam van een boom weer naar boven of verstoppen zich ergens onder en worden aldaar door de ouders gevoerd. Zijn ze echter nog erg klein en hebben ze nauwelijks ontwikkelde vleugels dan is de kans op overleven een stuk kleiner en is terugzetten een welkome redding.

Van één uiltje weten we dat het het niet gered heeft. In nogal deplorabele staat vond de kasthouder het diertje onder de nestkastboom. Redelijk groot al, maar versuft en met een verfrommeld verpakje niet gezond ogend. In vogelopvang 'De Fûgelhelling' in Ureterp is het helaas ook niet gelukt om hem of haar op te knappen. Zoals gezegd, tien eitjes, acht uitgekomen en geringd na een aantal weken. Uiteindelijk zeven jonge vogels waarvan we uitgaan dat ze uitgevlogen zijn. En toch...op een avond rolde er een jonge vogel vanonder een oelebred pardoes op het terras van de boerderij van één van de kasthouders. Niet uit een kast gevallen dus maar wel uit een derde onbekend nest. Liefdevol opgevangen in een doosje, niet gewond en met een heldere blik. We hebben het dus weer los gelaten en het bleek dat hij/zij al aardig kon vliegen.

In het najaar gaan we de nestkasten weer langs om schoon te maken, te repareren of te vervangen. Hier en daar zullen we een nieuwe kast plaatsen om het aantal broedplaatsen uit te breiden. Voor een steenuil is het nodig om binnen een straal van zo'n 500 meter minstens vijf kasten te hebben om een keus te maken voor een goede plek en om jonge uilen van een nieuw plekje te voorzien. En dan nog even dit: mensen die graag in bomen klimmen en de steenuil een warm hart toedragen, zijn zeer welkom om de werkgroep structureel te komen versterken. Ladders, klimtuigen, gereedschappen en een gezellige omgeving zijn beschikbaar.

Namens de Steenuilenwerkgroep Kop van Drenthe afdeling: Donderen, Yde, Vries.

Pieter Boekel, Michiel de Leeuw, Ronald Pauw, Paul de Vries, Ronand Valstar

Pas geringd jong in Donderen, mei 2023

Uitbreiding steenuilengebied Peize

In 2022 hebben we een forse uitbreiding gekregen van het aantal kasten. De weg door Foxwolde en Roderwolde en omliggende percelen is een perfect steenuilengebied. Kleine perceeltjes, veel kleinvee, opschothoekjes kortom ideaal.

Nu is het enige probleem dat willen we dat er uiltjes komen, we te werk moeten gaan volgens de zgn “stepping stones”-principe. Opstapjes voor uilen om gebieden uit te kunnen breiden.

Bekend is nl dat mannetjes ongeveer 500 m van hun geboorteplek een nieuw territorium zoeken en vrouwtjes verder weg trekken (meerdere km's).

Dit jaar was het dus zaak om in Altena uitbreiding te zoeken, zodat de gebieden Peize en Foxwolde wat meer zouden worden verbonden. We hebben nu een aantal kasten geplaatst, zodat we de onderlinge afstanden verkort hebben.

Laten we de hoop uitspreken dat we met deze uitbreidingen ons gebied wat verder naar het noorden hebben opgerekt.

Aan ons zal het niet liggen, nu de steenuiltjes nog.

Ger Brink

Terugblik op de jaarafsluiting 4 november 2023

Saskia van Rouveroy heeft tijdens de afsluitende bijeenkomst voor de vrijwilligers een inspirerende lezing gegeven over het belang van een brede ecologische blik bij ons beschermingswerk. De ultrakorte samenvatting van een uiterst genuanceerd verhaal is dat alles met alles samenhangt. We hebben stilgestaan bij de drie V's (Voedsel, Voortplanting en Veiligheid) en zijn daarna de vierde V (Variatie) met behulp van een handige checklist in het veld gaan toepassen. Erg leuk en leerzaam!

Onze vrijwilligers nemen komend jaar telkens een erfwijzer mee. Die kunt u dan samen met hen doornemen en zien wat u nog meer kan doen om uw erf aantrekkelijk te maken voor de steenuil.
RR

Checklijst erf geschiktheid

Element	Aanwezig?	Verbeter- of aanlegmogelijkheden
NESTGELEGENHEID		
natuurlijke holen in knotboom/bomen	☐	
natuurlijke holen in fruitboom/bomen	☐	
geschikte holen in gebouw(en)	☐	
steenuilnestkast of vergelijkbaar	☐	
overige geschikte holen (houtstapel e.d.)	☐	
Opmerkingen		
<hr/>		
<hr/>		
<hr/>		

Element	Aanwezig?	Verbeter- of aanlegmogelijkheden
VEILIGHEID		
Beschutting		
schuilmogelijkheden	☐	
toegankelijke schuren	☐	
Gevaren		
veedrinkputten/bakken	☐	
drukke weg	☐	
gebruik muizengif of onkruidbestrijding	☐	
Steenmarter	☐	
Bosuil	☐	
honden/katten	☐	
gevaarlijke schoorstenen	☐	
fruitnet e.d.	☐	
Opmerkingen		

Element	Aanwezig?	Verbeter- of aanlegmogelijkheden
VOEDSEL		
dubbel raster	☐	
enkel raster	☐	
takkenril/houtstapel	☐	
singel/houtwal/heg	☐	
veldmuisvriendelijk beheerde berm	☐	
schapenwei	☐	
paardenwei	☐	
kruidenrijk grasland	☐	
gazon	☐	
nootdragende bomen	☐	
boomgaard	☐	
bomenrij	☐	
composthoop	☐	
moestuin	☐	
mestopslag	☐	
overhoek	☐	
overjarig graanveldje	☐	
toegankelijke schuur	☐	
poel/natuurlijke vijver	☐	
sloot/talud/schouwpad	☐	

Hoornaarnest aan nestkast deksel, aangetroffen bij kastcontrole oktober 2023

